

מדור חוויות מכנס

שלמה יונר, מכללת אחווה לחינוך והאוניברסיטה העברית

למעט בשניים.
האחד – הרצאת
המליאה של רוז
גריפיתס

(Rose Griffiths). כותרת הרצאתה הייתה:
Working with children in public care
who have difficulties in mathematics.
גריפיתס פיתחה אמצעי למידה מוחשי כדי
להסביר לילדים עובדות חיבור פשוטות כמו:

$5 + 3 = 7 + 1$ וכדומה. זה שצריך להסביר
עובדות כאלה לילדים בגילאים 6-9 מעידות
על כך שלפנינו ילדים עם צרכים מיוחדים.
הדאגה לילדים עם צרכים מיוחדים כשהיא
כשלעצמה היא כבר דבר הנוגע אל הלב עוד
לפני הכניסה לפרטים. גולת הכותרת של
ההרצאה הייתה מספר קטעי וידאו שבהם
נראתה גריפיתס עובדת עם הילדים האלה.
ההתנהלות שלה שהייתה מלאת רוך, סבלנות,
חמימות והתחשבות המחישה לשומעים שהם
לא רק אנשי אקדמיה יבשים, אלא גם בני-
אדם עם רגשות.

מושב אחר שריתק אותי היה מושב הסדנה של
שרה הרשקוביץ ממט"ח ואירית פלד
מאוניברסיטת חיפה שכותרתה: Modeling and
curriculum in elementary school
mathematics.

במושב זה הציגו מנחות הסדנה למשתתפיה
כמה בעיות מילוליות לא שגרתיות. בעצם
ההצגה של בעיות כאלה לאנשי חינוך מתמטי
ותיקים יותר וותיקים פחות היה משום חידוש.

חוויות ורשמים, מעצם טבעם, הם אישיים.
אנשים שונים מתרשמים מאותו אירוע באופן
שונה. לכן כדי להבין את ההבדלים בין
ההתרשמויות השונות, רצוי לדעת כמה פרטים
על בעל ההתרשמות. ובכן, איש שבע כנסים
אני. שבעתי כנסים, כינוסים, סדנאות ועצרות.
זה שלושים וחמש שנים, מדי שנה בשנה, אני
טס בקיץ לחוץ לארץ לאיזה כנס. הייתי בכל
המקומות שניתן לחשוב עליהם, חוץ מפסגת
האוררט. ראיתי איך דברים מתחילים לחזור
על עצמם, לפעמים בדיוק כמו שהיו, לפעמים
תוך שימוש במונחים חדשים, אבל בעצם,
"אותה הגברת בשינוי אדרת". מה מניע אותי,
אם כך, לטוס לעוד איזה כנס בקיץ 2013?
להתעדכן, אני אומר לעצמי. גם אם איווכה
שאין חידושים זה יהיה עדכון. זה יהיה חיזוק
לקביעתו של קהלת: "מה שהיה הוא שיהיה
ומה שנעשה הוא שיעשה – אין כל חדש תחת
השמש". שווה בעיניי לנסוע לקצה העולם כדי
לקבל תמיכה לטענה שקהלת אכן היה החכם
מכל אדם. ואולי, מצד אחר, למרות הכול,
קהלת טעה ובכל זאת התחדש משהו.

ובכן, טסתי לפראג לכנס SEMT 13
(Symposium on Elementary Maths Teaching)
שהתקיים בפקולטה לחינוך של אוניברסיטת
קארל (Charles University) בין 18 ל-23
באוגוסט 2013. בדיעבד, מצאתי כמה סיבות
טובות שהצדיקו את נסיעתי. אמנם ברוב
המושבים שבהם נכחתי לא גיליתי חידושים,

מיושן ולא רלוונטי וחשבתי: אוי לו לדור שאלה הם מנחיו.

ולבסוף, הצד התיירותי של הכנס. פראג היא אחת הערים היפות בַּתְּבֵּל. עיר שבכל רגע נתון שלה מתקיים בה קונצרט, בין שזה בכנסייה ובין שזה באולם קונצרטים. גולת הכותרת שלה היא המצודה (Pražský hrad), זו שעמדה מול עיניו של קפקא כשכתב את סיפורו "הטירה". המצודה היא אתר תיירותי יוצא דופן. ממרומיה ניתן לצפות על הגדה המזרחית של נהר הֶלְטָאבה העובר בלבה של פראג. בתוכה ישנם כנסיות וארמונות עתיקים וישנה גם סמטת צורפי הזהב (golden lane). לקפקא היה שם חדר ובו הוא כתב כמה מיצירותיו. במקום אחר במצודה, ארמון לופקוביץ, ניתן לראות פרטיטורות בכתב ידם של היידן, מוצרט ובטהובן. למי שקפקא והמלחינים הקלסיים האלה קרובים ללב, הביקור במקומות האלה מעורר התרגשות רבה.

וישנו גם הצד היהודי: בתי הכנסת העתיקים שהשתמרו ובית הקברות שבו נטמן המהר"ל מפראג.

וכך, לסיום, אני שב לנקודת ההתחלה של דבריי, אל קהלת, ואני אומר: גם אם אין חדש תחת השמש עדיין ניתן ליהנות מהדברים הישנים. למזלם של משתתפי הכנס, שמי פראג היו בהירים בכל ימות הכנס כך שליוותה אותם אמירה נוספת של קהלת: "מתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש".

ההתנסות הזאת הביאה אותנו לרפלקציה על דרכי החשיבה שלנו בפתרון בעיות. היא גרמה לנו להיות מודעים להתנהלות שלנו במהלך פתרון בעיות ואפשרה לנו להשוות את התנהלותנו להתנהלות שונה משלנו ולגלות שלפעמים היא עדיפה על זו שלנו.

זה באשר לצד האקדמי של הכנס. אבל לכל כנס יש גם צד חברתי. מכיוון ש-SEMT איננו כנס המוני, הוא מאפשר שיחות משמעותיות עם מכרים ותיקים בין המושבים וגם מאפשר ליצור היכרויות חדשות. מהי הבעיה הקשה ביותר של צ'כיה בימים אלה? שאלתי ידיד ותיק. – השחיתות, הוא השיב. – זו גם הבעיה שלנו, אמרתי, אלא שלנו יש עוד כמה בעיות קשות.

בסיום שערך מארגני הכנס לאחד הארמונות בסביבות פראג יצא לי לדבר עם דוקטורנטית משוודיה. התרבות השוודית אינה כל כך מוכרת בישראל אבל בכל זאת מצאתי שני דברים שמוכרים לרוב הישראלים: האחד הוא סרטיו של אינגמר ברגמן והשני הוא סיפורה של בילבי (שמה בשוודית הוא: Pippi). הסיפור הזה מתחבר לסיפורם של הילדים בהרצאה של גריפיתס. הילדים של גריפיתס חיים במשפחות מאמצות בעוד שבילבי חיה בלי הורים בכלל. הדוקטורנטית סיפרה לי על תולדות חייה של מחברת הספר, אסטריד לינדגרן. התברר לי להפתעתי שהיא מתה לא מזמן, בשנת 2002 בגיל 95. כשחזרתי ארצה קראתי עליה פרטים נוספים בויקיפדיה. הדוקטורנטית השוודית סיפרה לי כי המנחים שלה דרשו ממנה למחוק את פי'אז'ה מרשימת המקורות של הדוקטורט שלה בטענה שהוא

References

- Griffiths, R. (2013). Working with children in public care who have difficulties in mathematics. In J. Novotna & H. Moraova (Eds.), *Proceedings of the International Symposium Elementary Maths Teaching: Tasks and Tools in Elementary Mathematics* (pp. 21-32). Prague: The Czech Republic Charles University.
- Peled, I., & Hershkoviz, S. (2013). Modeling and curriculum in elementary school mathematics. In J. Novotna & H. Moraova (Eds.), *Proceedings of the International Symposium Elementary Maths Teaching: Tasks and Tools in Elementary Mathematics* (pp. 350-359). Prague: The Czech Republic Charles University.

פרופ' שלמה וינר

סיים את עבודת הדוקטור שלו ב'לוגיקה מתמטית ותורת המודלים' באוניברסיטה העברית בהדרכתו של עזריאל לוי בשנת 1972. ב-1976 הצטרף לחוג להוראת המדעים באוניברסיטה העברית.

ב-1997 פרש מהאוניברסיטה העברית ועבר לאוניברסיטת בן גוריון בנגב, כדי להקים בה תכנית לתואר שני בהוראת מדעים. כיום הוא ראש התכנית לתואר שני בחינוך מתמטי בבית ספר היסודי במכללת אחווה לחינוך.